

Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych i UGBKUE

1. Podstawa prawna i zakres działalności kontrolnej urzędów górniczych

Zgodnie z art. 109 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych. Podstawową formą prowadzenia nadzoru i kontroli są przeprowadzane w zakładach górniczych czynności inspekcyjno-techniczne, w tym kontrole.

Ponadto Prezes Wyższego Urzędu Górniczego jako organ wyspecjalizowany prowadzi kontrole spełniania przez wyroby zasadniczych wymagań na podstawie aktów prawnych wprowadzających postanowienia dyrektyw nowego podejścia do prawa polskiego dla wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych. Działalność Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego jako wyspecjalizowanego organu nadzoru prowadzona jest na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2087, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.).

Zasady i tryb przeprowadzania kontroli przez pracowników WUG w 2009 r. zostały określone:

- zarządzeniem nr 15 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 5 października 2007 r. w sprawie przeprowadzania kontroli oraz inspekcji przez pracowników Wyższego Urzędu Górniczego (Dz. Urz. WUG Nr 15, poz. 54) – obowiązujące do 14 kwietnia 2009 r.
- zarządzeniem nr 9 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 15 kwietnia 2009 r. w sprawie trybu wykonywania czynności inspekcyjno-technicznych przez pracowników Wyższego Urzędu Górniczego (Dz. Urz. WUG Nr 5, poz. 37) – obowiązujące od 15 kwietnia 2009 r.

Zasady i tryb przeprowadzania kontroli przez pracowników okręgowych urzędów górniczych oraz Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych w 2009 r. zostały określone:

- zarządzeniem nr 19 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 9 listopada 2007 r. w sprawie trybu przeprowadzania kontroli problemowych i inspekcji przez pracowników okręgowych urzędów górniczych oraz ba-

dań kontrolnych i kontroli przez pracowników Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych (Dz. Urz. WUG Nr 18, poz. 73) – obowiązującym do 30 kwietnia 2009 r.,

- zarządzeniem nr 12 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 29 kwietnia 2009 r. w sprawie trybu wykonywania czynności inspekcyjno-technicznych przez pracowników okręgowych urzędów górniczych oraz Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych (Dz. Urz. WUG Nr 6, poz. 40) – obowiązującym od 1 maja 2009 r.,
- zarządzeniem nr 19 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 1 lipca 2009 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie trybu wykonywania czynności inspekcyjno-technicznych przez pracowników okręgowych urzędów górniczych oraz Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych (Dz. Urz. WUG Nr 8, poz. 52) – obowiązującym od 1 lipca 2009 r.

Urząd Górniczy do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych do 30 czerwca 2009 r. zapewniał wykonywanie zadań dyrektora Urzędu jako organu nadzoru górniczego pierwszej instancji w odniesieniu do obiektów, maszyn i urządzeń oraz organu pierwszej instancji zadań z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego w odniesieniu do obiektów budowlanych określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie ustalenia siedziby i właściwości Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych (Dz. U. Nr 96, poz. 864 oraz z 2006 r. Nr 107, poz. 734).

Od 1 lipca 2009 r., zgodnie z treścią rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 czerwca 2009 r. w sprawie właściwości rzeczowej specjalistycznego urzędu górniczego – Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych (Dz.U. Nr 102, poz. 857) właściwość rzeczowa UGBKUE została poszerzona o nadzór nad:

- a) szybami i szybikami,
- b) urządzeniami transportowymi, których środki transportu poruszają się po torze o nachyleniu powyżej 45°, w wyrobiskach górniczych,
- c) obiektami budowlanymi urządzeń, o których mowa w punkcie b),
- d) budynkami nadszybi.

W 2009 r. Samodzielny Wydział do spraw Kontroli planował, organizował, koordynował oraz przeprowadzał kontrole kompleksowe, problemowe, sprawdzające i doraźne działalności okręgowych urzędów górniczych i Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych, działając w oparciu o „Proce-

dury przeprowadzania kontroli w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Środowiska oraz komórkach organizacyjnych Ministerstwa Środowiska", zatwierdzone przez Ministra Środowiska.

Zasady i tryb przeprowadzania kontroli przez pracowników Samodzielnego Wydziału do spraw Kontroli określone były w zarządzeniu Nr 10 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 15 kwietnia 2009 r. w sprawie trybu przeprowadzania kontroli wewnętrznej w urzędach górniczych (Dz. Urz. WUG Nr 5, poz. 38).

2. Działalność kontrolna urzędów górniczych w ujęciu statystycznym

W 2009 r. pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych wykonali w zakładach górniczych oraz podmiotach i jednostkach nadzorowanych 23 098 roboczodniówek, w tym 2 128 roboczodniówek wykonanych przez Urząd Górniczy do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych.

Zestawienie zbiorcze roboczodniówek wykonanych w 2009 roku przedstawiono w tabelach 2.1.–2.3., w których uwzględniono zmiany w sposobie przeprowadzania kontroli, w związku ze zmianą ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz zmianach w innych ustawach.

W związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami i wypadkami dyrektorzy urzędów górniczych w 2009 roku przeprowadzili 112 badań wypadków, zgonów i zaistniałych zdarzeń, w tym:

- 23 badania wypadków śmiertelnych,
- 22 badania wypadków ciężkich,
- 21 badań innych wypadków,
- 10 badań zgonów naturalnych,
- 17 badań niebezpiecznych zdarzeń powodujących zagrożenie dla załóg górniczych, ruchu zakładu górniczego lub bezpieczeństwa powszechnego,
- 19 badań zaistniałych zagrożeń.

W 2009 roku urzędy górnicze wykonały w ramach rejonizacji:

- 23 098 roboczodniówek, w tym 21 250 roboczodniówek inspekcyjnych i kontrolnych w zakładach górniczych,
- 129 roboczodniówek w ośrodkach szkoleniowych,
- 20 roboczodniówek w jednostkach ratownictwa górniczego,
- 610 innych roboczodniówek,
- 687 roboczodniówek w ramach dochodzeń powypadkowych,
- 300 roboczodniówek w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi i profilaktycznymi,
- 102 roboczodniówki w związku z ujawnianiem przypadków nielegalnej eksploatacji.

Tab. 2.1. Liczba dni inspekcyjnych i kontrolnych przeprowadzonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych do dnia 6 marca 2009 r.

OUG	dni (roboczodniówki)			roboczodniówki wykonane w związku z nielegalną eksploatacją
	inspekcyjne	kontrolne	razem	
Gliwice	566	286	852	0
Katowice	554	171	725	0
Rybnik	406	36	442	0
Lublin	248	8	256	0
Wrocław	484	44	528	0
Kielce	235	15	250	5
Kraków	278	18	296	0
Krosno	248	0	248	2
Poznań	314	25	339	2
Warszawa	92	12	104	0
UGBKUE	420	0	420	0
RAZEM	3845	615	4460	9

Tab. 2.2. Liczba wykonanych roboczodniówek przez pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych od dnia 7 marca do dnia 31 grudnia 2009 r.

OUG	Roboczodniówki kontrolne						Razem	Roboczodniówki				Ogółem (8-12)
	w zakładach górniczych				W ośrodkach szkoleniowych	W jednostkach ratownictwa		Roboczodniówki inne	Dochodzenia	Nadzór nad akcjami	Nielegalna eksploatacja	
	Kontrole limitowane	Kontrole doraźne	Kontrole powtórne	Razem								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Gliwice	1642	703	153	2498	46	8	2552	92	200	95	0	2939
Katowice	1814	391	18	2223	23	1	2247	73	41	93	0	2454
Rybnik	1606	382	18	2006	20	3	2029	52	54	86	0	2221
Lublin	733	122	23	878	7	0	885	19	10	0	9	923
Wrocław	1944	234	19	2197	19	1	2217	185	338	13	9	2762
Kielce	656	230	8	894	4	2	900	26	8	0	32	966
Kraków	1156	162	23	1341	2	3	1346	47	15	12	10	1430
Krosno	711	121	7	839	1	0	840	5	2	0	16	863
Poznań	1124	312	19	1455	7	0	1462	31	10	0	11	1514
Warszawa	789	41	9	839	0	0	839	2	2	0	6	849
UGBKUE	1271	345	4	1620	0	2	1622	78	7	1	0	1708
RAZEM	13446	3043	301	16790	129	20	16939	610	687	300	93	18629

Tab. 2.3. Zestawienie zbiorcze wykonanych roboczodniówek w 2009 r.

OUG	Roboczodniówki wykonane				
	do 6.03.2009 r.	kontrolne limitowane w zakładach górniczych	kontrolne pozostałe	pozostałe razem	ogółem
Gliwice	852	1642	910	387	3791
Katowice	725	1814	433	207	3179
Rybnik	442	1606	423	192	2663
Lublin	256	733	152	38	1179
Wrocław	528	1944	273	545	3290
Kielce	255	656	244	66	1221
Kraków	296	1156	190	84	1726
Krosno	250	711	129	23	1113
Poznań	341	1124	338	52	1855
Warszawa	104	789	50	10	953
UGBKUE	420	1271	351	86	2128
RAZEM	4469	13446	3493	1690	23098

Tab. 2.4. Liczba przeprowadzonych kontroli i skontrolowanych wyrobów

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Kontrole	184	183	150	140	95
Wyroby	370	351	150	140	140

Ponadto w roku 2009 skontrolowano 140 wyrobów, przeprowadzono 10 kontroli u producentów oraz 3 kontrole u dystrybutorów.

Dla porównania, w tabeli 2.4. przedstawiono liczbę skontrolowanych wyrobów w latach 2005–2009.

W zakresie wyrobów, co do których wniesiono zastrzeżenia niespełnienia zasadniczych lub innych wymagań zawartych w dyrektywach wszczęto pięć postępowań administracyjnych. W przypadku czterech postępowań, ze względu na usunięcie niezgodności z zasadniczymi lub innymi wymaganiami albo wycofanie wyrobów przez producenta lub jego przedstawiciela, wydano decyzję umarzającą postępowanie. Piąte postępowanie jest w toku.

3. Zatrzymane roboty oraz stwierdzone nieprawidłowości

W wyniku przeprowadzonych inspekcji i kontroli w 2009 roku pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych wstrzymali w całości lub części ruch zakładu górniczego lub jego urządzeń w 1637 przypadkach, w tym w:

- 116 przypadkach wstrzymano eksploatację ścian,
- 130 przypadkach – drążenie chodników,
- 32 przypadkach – eksploatację zabierki,
- 132 przypadkach – inne roboty górnicze,
- 957 przypadkach – urządzenia mechaniczne,
- 206 przypadkach – urządzenia elektryczne,
- 64 przypadkach – inne urządzenia.

W zakładach górniczych wydobywających kopaliny podstawowe wstrzymano 1 504 roboty górnicze i urządzenia, w tym:

- 95 ścian,
- 124 chodniki,
- 32 zabierki,
- 102 inne roboty górnicze,
- 903 urządzenia mechaniczne,
- 187 urządzeń elektrycznych,
- 61 innych urządzeń.

W zakładach górniczych wydobywających kopaliny pospolite wstrzymano 133 roboty górnicze, w tym:

- 21 ścian,
- 6 chodników,
- 30 innych robót górniczych,
- 54 urządzenia mechaniczne,
- 19 urządzeń elektrycznych,
- 3 inne urządzenia.

Główne powody ww. zatrzymań to:

- stan techniczny maszyn i urządzeń niezgodny z dokumentacją techniczno-ruchową,
- nieprawidłowa instalacja maszyn i urządzeń,
- niezgodne z obowiązującymi przepisami wyposażenie i rozmieszczenie sprzętu gaśniczego,
- brak wymaganych instalacji i urządzeń zabezpieczających,
- brak wymaganych zabezpieczeń przed zagrożeniami naturalnymi,
- brak wykonania wymaganych badań maszyn i urządzeń,
- nieprawidłowe działanie instalacji i urządzeń zabezpieczających i gaszących,
- zły stan obudowy wyrobisk,
- nieprawidłowy stan obudów zmechanizowanych,
- brak wymaganych odstępów ruchowych,
- zanieczyszczenie tras przenośników,
- nieprawidłowo działające układy zraszające,
- nieprawidłowy stan trakcji dolnej i górnej,
- wykonywanie prac niezgodnie z obowiązującymi technologiami.